

Ministerie van de Toekomst

Plan 2024-2028

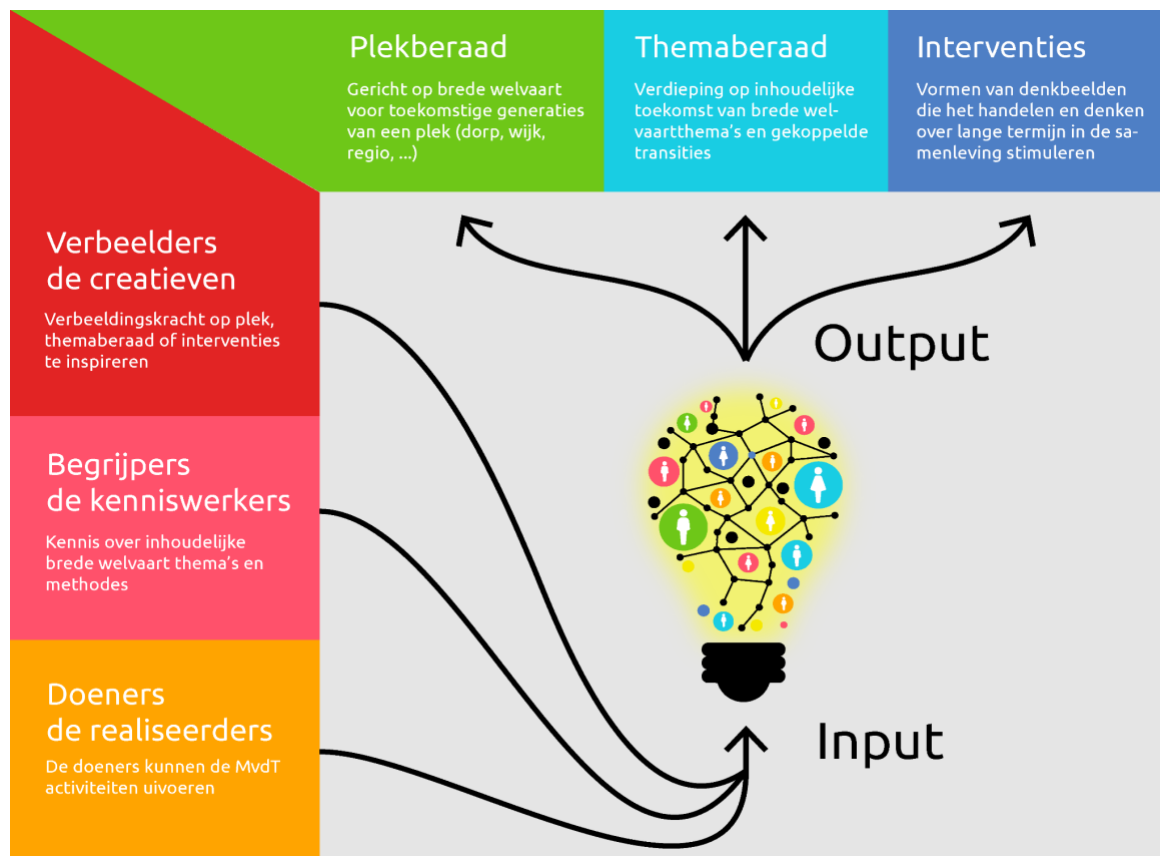
*Ministers van de Toekomst tijdens de Nationale Ministerraad in de Groene Kathedraal Almere, september 2023.
Ritueel: Thijs van de Loo/ Turn Club. Foto: Vika Ushkanova*

*“The Ministry for the Future is a visionary movement
that sends an urgent message to humanity:
that we must become Time Rebels, challenging the tyranny of short-term thinking
and making decisions that benefit the people and planet of tomorrow.
Join the movement now.
Time Rebels of the World Unite!”*

— Roman Krznaric

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	3.
2. Inleiding	4.
3. Wie zijn wij?	6.
4. Onze doelstellingen	7.
5. Wat we doen	8.
5.1. Plekberaden	
5.2. Themaberaden	
5.3. Interventies	
6. Hoe we zijn georganiseerd	11.
7. Onze impact	12.
8. Radicale verbeelding	13.
9. Focus & programma 2024	14.
9.1. Regiospinners	
9.2. Opdrachten	
9.3. Pilots plekberaden	
9.4. Themaberaden	
10. Communicatie & campagne	15.

1. Samenvatting

Het Ministerie van de Toekomst is sinds de oprichting in 2021 uitgegroeid tot een landelijke zwerm die tot in de haarvaten van de samenleving het **kathedraaldenken** aanjaagt. We doen dat vanuit de overtuiging dat we moeten kiezen voor het **langetermijndenken** en voor het **intergenerationele perspectief**, in het belang van en al het leven op onze planeet, nu en in de toekomst. Om ons die toekomst voor te kunnen stellen, moeten we leren **tijdreizen**, voorbij de kortademigheid van het hier en nu. Het Ministerie van de Toekomst nodigt daartoe uit.

Het gebrek aan een breed gedragen, gezamenlijk verhaal voor de toekomst leidt tot nostalgie, tot verlangen naar een tijd waarin alles beter leek. Een tijd waarin de aarde nog een onuitputtelijke hulpbron was en de landsgrenzen onze problemen nog buiten de deur hielden. Maar het verleden gaat ons niet vertellen waar we naartoe gaan. Het is tijd om **nieuwe collectieve verhalen** te bouwen en onze relatie tot de aarde en elkaar fundamenteel te herzien.

Het Ministerie van de Toekomst werkt met een fijnmazig netwerk van lokale toekomstdenkers- en doeners die door heel Nederland plekberaden, themaberaden en toekomstinterventies aanjagen en organiseren. Zo geven we samen toekomstdromen vorm met oog op een concreet en toegankelijk **handelingsperspectief**, bevorderen we **actief burgerschap** en stimuleren we **participatieve democratie**.

Ons doel? In vijf jaar tijd willen we 5% van de Nederlanders aanzetten tot toekomstdenken, om uit die **875.000 mensen** tenminste 10% nieuwe tijdrebellen wakker te kussen. Zo ontstaat in 2028 een zwerm van **87.500 tijdrebellen**. We geloven dat die energie van **onderop** onze samenleving kan helpen veranderen en de urgente transitie helpt katalyseren. Samen hebben we een enorme, collectieve veranderkracht.

Nu steeds meer tijdrebellen zich aansluiten, wordt het tijd om het **organisatorisch fundament** vorm te geven en ruimte te creëren voor de volgende ontwikkelingsfase. Daarvoor zoeken we partners, sponsors, draagvlak, slagkracht en vooral: heel veel Ministers van de Toekomst.

...“Het Ministerie van de Toekomst zet de kracht van verbeelding in om toekomst invoelbaar te maken. De waarde daarvan is groot; wij zien ook binnen burgerberaden hoe kunst, cultuur en verbeelding mensen met heel verschillende opvattingen helpen om met elkaar in gesprek te gaan en common ground te vinden. Zo komen ze samen tot oplossingen voor de moeilijkste problemen van onze tijd.”...

Eva Rovers, directeur Bureau Burgerberaad

2. Inleiding

The future is already here – it's just not evenly distributed — William Gibson

Klimaatcrisis, biodiversiteitscrisis, toenemende ongelijkheid, oorlogen en een pandemie - de wereld is in de greep van een toenemend aantal crises. Veel mensen reageren met verlamming, cynisme of ontkenning. Anderen vragen zich af wat hoe ze goede voorouders kunnen zijn. Wat is er mogelijk in jouw eigen invloedssfeer?

Het Ministerie van de Toekomst verenigt een groeiende groep positief gestemde burgers en professionals die in hun eigen omgeving en invloedssfeer de toekomst agenderen. Ze doen dat vanuit de gedeelde overtuiging dat in politiek, cultuur, economie en samenleving de focus verlegd moet worden van kortetermijnbelangen naar het intergenerationele perspectief. Het doel is om de impact van deze landelijke beweging te vergroten door het kathedraaldenken van onderop op zoveel mogelijk plekken te agenderen in de Nederlandse samenleving. Als we samen willen bouwen aan een leefbare wereld voor toekomstige generaties, dan moeten we over de schaduw van ons individuele belang heen kunnen springen. Tijdreizen maakt dat mogelijk.

Van wie is de toekomst?

Lang hebben we vertrouwd op het modernistische geloof in vooruitgang door technologische ontwikkeling en economische groei, een model dat inmiddels kraakt in zijn voegen. Tegenwoordig groeit steeds meer het besef dat vernieuwing ontstaat vanuit het sociaal-culturele domein. Zo zien we in de samenleving bewegingen ontstaan naar collectiviteit, coöperaties, *commons* en andere samenwerkingsverbanden. Het Ministerie van de Toekomst gelooft dat het streven naar een rechtvaardige en inclusieve toekomst hand in hand moet gaan met een uitbreiding van de democratische gereedschapskist.

Kathedraaldenken is van alle tijden, en ook in onze tijd zijn er vele denktanks en fora in allerlei sectoren die zich bezighouden met het vormgeven van de toekomst. De brug naar de maatschappij weten ze echter vaak niet effectief te slaan,

burgers voelen zich niet gehoord en haken af. Terwijl het ontwerpen en sturen van vraagstukken over de inrichting van ons land zich doorgaans afspeelt in de bubbel van mensen die thuis zijn in beleidsstukken en wetten, geloven wij dat de samenleving nieuwe breed gedragen verhalen nodig heeft, die van onderop ontstaan, voor, met en door maatschappelijke initiatiefnemers.

Het Ministerie stelt voorop: de toekomst is niet links of rechts, die is van iedereen. We gaan ervan uit dat iedereen zijn of haar (denkbeeldige) nakomelingen het beste toewenst. We denken dat het kan.

...‘De overheid moet serieus investeren in het publieke debat. Het drama van de huidige bestuurscultuur is dat alle energie naar onderling overleg gaat, achter de schermen. De burger wordt pas wat verteld als ‘ze’ eruit zijn. Dat is fnuikend voor de legitimiteit. Een ministerie van Toekomst kan helpen. Dat klinkt frivool, maar zo is het niet bedoeld. Dit extra ministerie zou zich moeten toeleggen op het maken en bespreken van toekomstvisies. Niet meer ‘burgerparticipatie’ achteraf, maar vanaf het begin.’”...

Maarten Hajer, faculteitshoogleraar Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht

Andere landen zijn al bekend met het idee van een Ministerie van Toekomst. Wales heeft bijvoorbeeld een ‘onafhankelijke commissaris voor toekomstige generaties’. Bij de Dakota in de Verenigde Staten en de Maori in Nieuw-Zeeland is intergenerationele verantwoordelijkheid al eeuwenlang een gegeven. Nederland heeft nog geen officiële commissaris voor toekomstige generaties, maar wel een ‘waarnemend ombudspersoon voor toekomstige generaties’, Jan van de Venis, met wie het Ministerie van Toekomst nauw samenwerkt.

¹ Maarten Hajer in NRC, Ontpolder de landbouw, 29 juni 2023

...“Een Wet en officiële Waakhond voor Toekomstige Generaties, zoals die er al in andere landen is, dat is de top-down benadering die we ook in Nederland willen zien. Maar rekening houden met zij die nog gaan komen is veel meer. Lokaal, op iedere plek, kun je je inbeelden en inleven hoe de mooiste mogelijke toekomst er uit kan zien. En daar dan keihard voor aan de slag gaan. Dat doen we graag, met het Ministerie en Ministers en voor de mooiste mogelijke toekomst”...

Waarnemend ombudspersoon
Toekomstige Generaties **Jan van de Venis**

Brede Welvaart

We kiezen voor het concept van Brede Welvaart als inhoudelijk kompas, als alternatief voor de economische oriëntatie van het BNP (Bruto Nationaal Product). Brede welvaart gaat over de kwaliteit van het leven. Naast materiële welvaart gaat het om sociaal-cultureel welzijn zoals gezondheid, diversiteit, veiligheid of onderwijs, bewegend binnen de planetaire ruimte, klimaat en natuur. Daarbij richten we ons niet alleen op menselijke belangen, maar op het web van ecosystemen die onderling afhankelijk zijn.

...‘Om de benodigde transformaties te versnellen, moet het innovatiebeleid zich meer richten op wat in de toekomst nodig is. Het beleid versterkt nu bestaande processen, structuren en belangen. Er is weinig oog voor fundamenteel andere perspectieven die nodig zijn om de grote maatschappelijke opgaven waar we voor staan, aan te pakken.’..

...‘Creëer betere voorwaarden voor maatschappelijke initiatieven en co-creatie zodat kennis en innovatieve kracht uit de samenleving beter benut kan worden.’..

Uit: ‘Van optimalisatie naar transformatie’
Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (Awti), 14.12.2023

We zijn al onderweg

Sinds 2021 is vanuit onze beweging al veel kennis en ervaring opgedaan. Verspreid over het land vonden al meer dan vijftig plekberaden, creatieve interventies en themaberaden plaats. Bekijk hiervoor ons portfolio.

3. Wie zijn wij?

In navolging van de Britse filosoof Roman Krznaric, auteur van het boek **The Good Ancestor** (2021) die de naam 'time rebel' heeft gemunt, noemen wij onszelf tijdrebellens. In onze zwerm vind je een bonte verzameling van verbeelders (kunstenaars, vormgevers en creatieven), begrijpers (wetenschappers, journalisten, onderzoekers en nieuwsgierige geesten) en doeners (projectleiders, producenten en handen-uit-de-mouwen-stekers).

Roman Krznaric in gesprek met Ministers van de Toekomst in de eco-kathedraal in Heerenveen, 2021

Ministers van de Toekomst (inmiddels ca 400) zijn actieve tijdrebellens die impact maken in hun eigen invloedssfeer om het lange termijndenken in de maatschappij te verankeren. Het zijn de bruggenbouwers en mediators tussen collectieve *bottom up*-kracht en *top down*-impact. Ministers van de Toekomst zijn te vinden in alle regionen van de samenleving, ze zijn leerkracht, jurist, strateeg, kunstenaar, wetenschapper, journalist, politicus, student, boer of projectleider. Ze vormen een organisch netwerk, met veel zelforganiserend vermogen.

Oorsprong en partners

De oorsprong van het Ministerie van de Toekomst ligt in 2021. Een van de initiatiefnemers is het **New European Bauhaus Leiden**, een toekomstgericht programma op het kruisvlak van cultuur, wetenschap en samenleving, onder leiding van **Meta Knol**. Doel was om de duurzame transitie te versterken en versnellen met het oog op de belangen van toekomstige generaties. In dit programma werd geëxperimenteerd met vijf plekberaden waarin de toekomst van Leiden centraal stond (zie portfolio).

Gelijktijdig ontstonden in 2021 toekomstgerichte initiatieven in Friesland met **Arcadia / Uitkijkers (Klaas Sietse Spoelstra)**, terwijl **Lab Toekomstige Generaties (Jan van de Venis, Miranda Willems & Jessica den Outer)** al langer bezig was met het behartigen van toekomstige generaties via recht en instituties. **The Turn Club (Merlijn Twaalfhoven)** sloot zich aan vanuit visies op verbeelding en agendeerde de **kunstenaars mindset** in relatie tot toekomstdenken. **Bureau Burgerberaad (Eva Rovers & Marije Dippel)** is vanaf het begin sparring partner op het gebied van burgerschap en deliberatieve democratie. Andere initiatieven waarmee we optrekken zijn: **Sociaal Creatieve Raad, G1000, Stadmakers, SDG Lokaal, Plekmakers, Jongerentop, Ambassade van de Noordzee en bibliotheken** in verschillende regio's.

Het Ministerie van de Toekomst wil voor al deze toekomstgerichte initiatieven de dansvloer zijn, om daarmee hét netwerk, de inspiratiebron en hét kenniscentrum van toekomstbouwers in Nederland.

Wat ons kenmerkt:

- We zijn open, genereus, persoonlijk;
- We zijn niet links of rechts: de toekomst is van iedereen;
- We werken in stad en regio, en verbinden beide waar het kan;
- We tonen lef en stimuleren positief activisme;
- We hebben zin in het ontdekken van de toekomst;
- We werken met de menselijke maat: iedereen kan meedoen;
- We denken dat 1000 kleine stappen meer verschil maken dan 1 grote stap;
- De wijsheid én de vrijheid van het collectief staan voorop.

4. Onze doelstellingen

Over vijf jaar:

- Is 5% van de Nederlanders aangezet tot toekomstdenken. Uit die 875.000 mensen is ten minste 10% tijdrebel of Minister van de Toekomst, zodat **een zwerm van 87.500 tijdrebellen** is ontstaan;
- Hebben **10.000 mensen** uit alle regionen van de samenleving actief deelgenomen aan een **plek- of themaberaad**;
- Hebben door het hele land **1590 plekberaden** in drie schaalniveau's plaatsgevonden;
- Zijn er **10 thematische werkcirkels** die 10 themaberaden hebben georganiseerd over toekomstgerichte onderwerpen;
- Hebben **35 kleine en 10 grote, creatieve, zichtbare, toekomstgerichte interventies** plaatsgevonden;
- Zijn in **neven regio's regio-spinners** actief;
- Is er een waaier aan **effectieve en inspirerende tools, methodes en oefeningen**;
- Hebben in **342 gemeenten** van Nederland de belangen van toekomstige generaties een **formele plek in de besluitvorming** (bv dmv een generatietoets);

*Waddenmars met jongeren uit het waddengebied,
juni 2022*

5. Wat we doen

- Het MvdT is een netwerkorganisatie; het **verbindt, inspireert en faciliteert** een groeiende en diverse groep tijdrebell en kathedraaldenkers door heel Nederland;
- Het MvdT organiseert en faciliteert bottom up **plekberaden** waarin burgers in dialoog gaan over de toekomst van hun plek, **themaberaden** over toekomstgerichte onderwerpen, en **creatieve interventies** die het langetermijndenken in alle lagen van de bevolking aanwakkeren.

5.1. Plekberaden

Een plekberaad is een bijeenkomst waarin de toekomst van een specifieke plek - een straat, wijk, school, sportclub, organisatie, dorp of regio onder de loep ligt. Plekberaden kunnen plaatsvinden in huiskamers, buurtcentra, in de natuur, in bibliotheken, in musea, op festivals, bij gemeentes, bij bedrijven of organisaties. Ze worden geïnitieerd door bewoners, gebruikers en stakeholders vanuit een vraag of behoefte. Plekberaden bieden een inclusieve, toegankelijke ruimte, een speel- en gespreksruimte. Door met inleefoefeningen terug te gaan in de historie van de plek, vervolgens naar de toekomst te reizen en weer terug te keren in het heden, kunnen deelnemers zich voorstellen hoe wonen, werken en leven er in de toekomst idealiter uitziet en wat er nodig is om daar te komen. De uitkomst van plekberaden vertaalt zich naar concreet handelingsperspectief voor wat NU moet veranderen om die toekomst te bereiken.

Tijdens plekberaden staat **luisteren** centraal, niet alleen naar het **menselijk** en **niet-menselijk** leven op de plek, maar ook naar het nog ongeboort leven.

Er zijn drie soorten plekberaden. Een klein plekberaad (A) speelt zich af binnen een relatief overzichtelijke plek zoals een **straat of organisatie**. Een middelgroot plekberaad (B) heeft betrekking op een **wijk of dorp**. Een groot plekberaad (C) gaat om een **stad, regio of provincie**.

Plekberaad in Leiden, juni 2022

Toolkit

Omdat het plekberaad vooral lokaal en steeds in een andere context wordt vormgegeven, is er geen vast recept. Ter inspiratie en ondersteuning biedt het MvdT verschillende **participatieve methoden** en **inleefoefeningen** ontwikkeld door kunstenaars, ontwerpers en dialoogbouwers. Enkele voorbeelden daarvan zijn de **7-generaties inleefoefening**, de Japanse **future design methode**, of de methode **fore- en backcasting**.

In de toolkit worden oefeningen, trainingen, materialen, handboeken en modelbegrotingen aangeboden, evenals *tips & tricks* om een zo divers mogelijke groep mensen te betrekken. Hiermee kunnen lokale initiatiefnemers zelf aan de slag. Daarbij is het ook mogelijk om een plekberaadtrainer, dialoogbouwer of kunstenaar uit te nodigen voor de begeleiding.

Micro-budgetten

Om de grassroots beweging te ondersteunen en de organisatie van plekberaden inclusief te maken wil het MvdT vanuit de landelijke organisatie **micro-budgetten** beschikbaar stellen voor initiatiefnemers. Zo kunnen budgetten worden aangevraagd van maximaal 500 euro (**plekberaad A**), maximaal 2.500 euro (**plekberaad B**) tot maximaal 10.000 euro (**plekberaad C**).

Doelstellingen plekberaden, in 2028:

- hebben door heel Nederland **1000 plekberaden A** plaatsgevonden, waarvan 375 met behulp van een **micro-budget** van het MvdT;

- hebben door heel Nederland **500 plekberaden B** plaatsgevonden waarvan 180 met behulp van een **micro-budget** van het MvdT;
- hebben door heel Nederland **90 plekberaden C** plaatsgevonden waarvan 30 met behulp van een **micro-budget** van het MvdT;

Plekberaad in Leiden, 2022

5.2. Themaberaden

Een themaberaad is een bijeenkomst over een toekomstgericht thema waarbij we ons inhoudelijk laten leiden door brede welvaart-thema's. Denk daarbij aan transities naar een duurzaam energiesysteem, een circulaire economie, een op preventie gericht zorgsysteem of een gezonde leefomgeving. Ook kan het gaan om thema's die zo'n transitie kunnen verdiepen, zoals rechten voor natuur of nieuwe vormen van burgerparticipatie.

Rondom thema's worden zelfsturende **werkcirkels** opgericht bestaande uit tijdrebelln met een expertise of interesse in het betreffende onderwerp. Veelal vinden de themaberaden plaats in samenwerking met bestaande landelijke consortia of netwerkorganisaties die al thematransities activeren. In 2024 werken de zelfsturende werkcirkels **democratie** en **onderwijs** toe naar een themaberaad.

Democratiecirkel in het Huis van Actief Burgerschap, 31 januari 2024

Onderwijscirkel in het Huis van Actief Burgerschap, 31 januari 2024

5.3. Interventies

Interventies zijn bijzondere artistieke acties die de toekomst dichterbij brengen en een besef van diepe tijd en intergenerationale verantwoordelijkheid activeren. Voorbeelden van eenvoudige, symbolische interventies zijn de kinderschoentjes die in 2022 werden uitgereikt aan nieuwe bewindspersonen, of het aanschuiven van een lege toekomststoel als symbool voor toekomstige generaties.

Een interventie kan bijvoorbeeld ook een rouwritueel zijn voor het collectief afscheid nemen van dingen die we los moeten laten om ruimte te maken voor de toekomst. Bij het bedenken en ontwikkelen van interventies staan we voor de hele creatieve waaier die in de samenleving te vinden is, van fanfare en carnaval tot

symfonieorkest, van volksdans tot hiphop en van TikTok tot museumkunst.

Toekomstige generaties staan klaar in de Grote Kerk, Prinsjesdag 2023

We nodigen alle Ministers van de Toekomst uit om zelf interventies te bedenken en stellen daartoe jaarlijks **zeven micro-budgetten** beschikbaar voor kleine interventies. Ook worden **jaarlijks twee grotere opdrachten** gegeven aan professionele makers die zich verbinden met de gekozen jaarthema's.

Minister van Onderwijs Dennis Wiersma neemt kinderschoentjes in ontvangst, februari 2022

Ritueel in de Groene Kathedraal Almere, september 2023. Foto: Vika Ushkanova

6. Hoe we zijn georganiseerd

In december 2023 is de Stichting Ministerie van de Toekomst opgericht. De stichting heeft een vijfkoppig bestuur (onbezoldigd). Het voorzitterschap wordt ingevuld door bestuurskundige **Robin Hill** uit Rotterdam, momenteel trainee bij de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. Als secretaris is aangetreden **Sjoerd IJdema** uit Friesland, adviseur en onderzoeker bij onder andere Partoer. Penningmeester is **Amarins Geveke** uit Leeuwarden, zakelijk leider van dansgezelschap Ivgi & Greben. Algemeen lid is **Tjitske Boonstra** uit Gouda. Tjitske promoveerde in het vakgebied van de biomedische technologie en is onder andere bestuurssecretaris van de Parkinson alliantie Nederland.

Omdat een stichting een traditioneel bestuursmodel is voor een Ministerie van de Toekomst, is afgesproken dat het stichtingsbestuur ook alternatieve bestuursvormen onderzoekt zoals het Zoöp-model dat samenwerking tussen mensen en niet-menselijk leven centraal stelt. Vijfde (algemeen) bestuurslid, **Janica Kleiman**, concernstrateeg bij de gemeente Almere, zal zich specifiek wijden aan de vraag hoe toekomstige menselijke en niet-menselijke stemmen vertegenwoordigd kunnen worden.

De dagelijkse leiding van het Ministerie van de Toekomst is in handen van het kernteam:

Christiane Bosman, kwartiermaker, bezoldigd
Meta Knol (vml. Leiden2022), onbezoldigd
Klaas Sietse Spoelstra (De Uitkijkers / Arcadia), onbezoldigd

Daarbij schuiven vertegenwoordigers van onze partnerorganisaties aan:

Merlijn Twaalfhoven, Ellen Ras (namens The Turn Club)

Miranda Willems, Jan vd Venis, Jessica den Outer (namens Lab Toekomstige Generaties)

Het kernteam vergadert eens in de twee weken, de partners maandelijks. Op termijn kan aan bestuur en kernteam een adviesraad worden toegevoegd.

Organisatiemodel vanaf 2024 en verder

Het team van vrijwilligers zal vanaf 2024 worden geleid door een overall programmacoördinator, voor twee dagen per week. Formule en concept worden bewaakt door een strategisch adviseur. De bedrijfsvoering en het beheer van het loket micro-subsidies worden verricht door een coördinator, gedurende een halve dag per week. Een community manager en een communicatie & pr specialist worden betrokken voor een halve dag per week.

Landelijk / regionaal

De landelijke coördinator, het kernteam en het bestuur werken, geïnspireerd door het landelijke netwerk van tijdrebellens, voorwaardenscheppend om nieuwe tools en concepten mogelijk te maken, partnerschappen af te sluiten, communicatie en community building te stimuleren, themaberaden te helpen organiseren en fondsen te werven. De regionale zwermen worden aangejaagd door **regio spinners**, te beginnen met twee in 2024, eindigend met negen in 2028. De landelijke organisatie zal in omvang en organisatiekracht verder afnemen ten opzichte van de regionale cirkels die steeds verder groeien.

Holacratisch organisatiemodel

Uitgangspunt is een platte, informele organisatiecultuur waarin diversiteit geborgd is en verschillen tot hun recht kunnen komen. We sturen niet, maar maken mogelijk. We werken met een holacratisch organisatiemodel: geen *top-down* management, maar een organisch ecosysteem van verschillende, zelfsturende 'werkcircels'. Daarbij passen we de sociocratische besluitvormingsmethode toe, die is gebaseerd op gelijkwaardigheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle deelnemers. Op basis van consent, dus. Niet iedereen hoeft het 100% eens te zijn, maar wel vrede te hebben met het besluit.

Ministerraden

Naast maandelijks online ministerraden is er twee keer per jaar een live ministerraad. Een aan het begin van het jaar (zoals in januari 2024 in het Huis van Actief Burgerschap in Utrecht) en een tijdens de Week Toekomstige Generaties die jaarlijks door het Lab Toekomstige Generaties, het MvdT en andere partners in september wordt georganiseerd. Op 9 september 2023 werd een succesvolle landelijke ministerraad georganiseerd in **De Groene Kathedraal** in Almere met circa 90 ministers, afkomstig uit het hele land.

Diversiteit, inclusie & de participatie-paradox

Bij veel vormen van inspraak en zeggenschap zijn hoger opgeleide burgers oververtegenwoordigd, vaak met een hoger inkomen en veelal zonder migratieachtergrond. Door inspraak voor deze groep te faciliteren wordt in feite de invloedskloof tussen verschillende groepen burgers vergroot, hetgeen de zogenaamde participatie-paradox verder versterkt. Movisie onderscheidt vier soorten groepen wanneer het gaat om participatieprocessen: de **onderbelichte kwetsbare stemmen** (ongeziene burgers), de **kritische onbegrepen stemmen** (maatschappelijk onbehaagde burgers), de **zwijgende stemmen** (onzichtbare burgers) en de **gevestigde veelgehoorde stemmen** (veel gezien en gehoorde burgers²). Het MvdT is zich bewust van haar verantwoordelijkheid om de samenleving

² [Verkenning van mogelijkheden voor meerstemmigheid in lokaal beleid](#)

rechtvaardiger en inclusiever te maken. Zoals hoogleraar diversiteit en integratie Halleh Ghorashi stelt is bij het bereiken van meerstemmigheid het perspectief van 'tussenpersonen' van het grootste belang: mensen die diverse werelden kunnen verbinden en die 'de norm' bevragen³. In de zwerm dagen we Ministers van de Toekomst uit om samen te zorgen voor een meerstemmig koor. Die meerstemmigheid zien we breed, want diversiteit gaat zowel om culturele als maatschappelijke achtergrond, neurodiversiteit, leeftijd, gender, opleidingsniveau, randstad / regio en politieke kleur.

7. Onze Impact

Impact in de regio

Op diverse plekken zijn landelijke, regionale en lokale overheden bezig met vraagstukken die raken aan de toekomst. Denk daarbij aan onderwerpen die samenhangen met de fysieke inrichting van Nederland op weg naar 2050 en daaraan gelieerde programma's zoals [Mooi Nederland](#). Ook de **regio-deals** spelen in op lokale, op Brede Welvaart gerichte vraagstukken en thema's. De MvdT regio-spinners zetten zich in om lokale initiatieven en actieve burgers te koppelen aan de regiodeals om zo snel tot schaalvergroting te kunnen komen.

Een ander voorbeeld zijn de **bibliotheken** die in toenemende mate platform willen bieden voor het ontwikkelen van burgerschapsvaardigheden en democratisch burgerschap. Plekberaden sluiten naadloos aan op deze missie. Vanaf 2024 werkt het MvdT dan ook aan pilots plekberaden in bibliotheken in verschillende regio's.

Waddemars ism Arcadia en Waddenacademie, 2022

Bottom up en top down

Vooraf aan ieder plekberaad, themaberaad of interventie wordt de vraag gesteld hoe de aanpak kan leiden tot impact in de context van publieke doelen als de Monitor Brede Welvaart, het Klimaatakkoord (2030), de Sustainable Development Goals (2030), het Klimaatverdrag van Parijs (2050) en de Europese Green Deal (2050). De output van plekberaden, themaberaden en interventies wordt bijvoorbeeld

³ Halleh Ghorashi, Structurele 'bite' van diversiteit en inclusie, Beleid en Maatschappij 2023 (14) 2

aangeboden aan een waterschap-, gemeente- of provinciebestuur met een concrete vraag, manifest of motie en online gepubliceerd, in tentoonstellingen, media of in publicaties.

Impact-onderzoek

Vanaf 2024 gaan we van start gaan met kwalitatief impactonderzoek, te beginnen binnen de programmalijn **plekberaden in de bibliotheek** (Lees verder bij 9.1.) Onderzoeksvragen daarbij zijn:

- Heeft de aanpak van het MvdT geleid tot nieuwe perspectieven bij de doelgroep?
- Zijn er nieuwe doelgroepen bereikt dankzij de aanpak van het MvdT?
- Zijn er nieuwe verbindingen gelegd en relaties ontstaan binnen verschillende maatschappelijke sectoren?
- Heeft de aanpak van het MvdT geleid tot een bijdrage aan maatschappelijke transities?

Onderwijscirkel in het Huis van Actief
Burgerschap, 31 januari 2024

8. Radicale verbeelding

Kunst, ontwerp en verbeelding zijn cruciale pijlers in alle activiteiten van het Ministerie van de Toekomst. Met maak- en verbeeldingskracht, openheid en experimenteerlust komen gedeelde waarden bovendrijven als uitweg uit vastgelopen discussies. Zo wordt het handelingsperspectief in de eigen invloedssfeer in beweging gezet, en wakkeren we collectiviteitszin aan. Via radicale verbeelding beogen we:

- Nieuwe **perspectieven & narratieven** voor de toekomst te ontwikkelen;
- De voor iedereen toegankelijke toolkit met **methodes en instrumenten voor tijdreizen** uit te breiden;
- Groepen uit alle regionen van de maatschappij **te verbinden**;
- **Dialogoog en burgerschap** via **collectieve maakprocessen** te stimuleren;
- **Meerstemmigheid en inclusiviteit** te vergroten;
- Via interdisciplinair werken verschillende kennissystemen te koppelen en zo **bij te dragen aan transities**.

Uitkomsten na 1 jaar

- **Zeven opdrachten** aan makers en dialogobouwers voor de vormgeving van zeven **reproduceerbare tools en methodes** voor plekberaden die overal in Nederland in allerlei contexten en situaties ingezet worden;
- Twee grote **landelijke zichtbare interventies** die het kathedraaldenken op de kaart zetten;
- **Zeven micro-subsidies** voor initiatieven voor creatieve interventies uit het hele land;
- Een **jaarlijks landelijk presentatiemoment** en **nationale ministerraad** in september 2024.

9. Focus & programma & 2024

9.1. Regio-spinners

In 2024 hopen we start te gaan met twee **regio-spinners**, een in **Friesland**, een in **Zeeland**. Deze regio-spinners zetten zich in voor het koppelen van het netwerk, de tools en methodes van het MvdT aan regionale maatschappelijke agenda's, lokale partners en burgers.

9.2. Opdrachten

In 2024 hopen we zeven opdrachten te kunnen verstrekken aan **ontwerpers en dialoogbouwers** voor het ontwikkelen van reproduceerbare methodes en tools voor verrealisering van de toolkit toekomst oefeningen. Deze opdrachten worden gekoppeld aan zeven belangrijke transitities/SDG's.

De makers ontwikkelen een prototype van hun methode die ten minste een keer in het land wordt getest. Vervolgens komt er een handleiding voor activatie op andere plekken, al dan niet met de maker. De projecten kunnen betrekking hebben op alle aspecten die komen kijken bij tijdreizen: van klimaatrouw tot technologisch optimisme, van filosoferen over de apocalyps tot kennismaken met inheemse intergenerationele kosmologie, van diepe individuele ervaringen van tijdreizen tot nieuwe vormen van collectiviteit.

Voor de uitwerking van de conceptuele kaders en de selectie van makers wordt jaarlijks een andere coördinator uitgenodigd. Ook worden oproepen in het netwerk verspreid.

In 2024 willen we daarnaast twee makers / ontwerpers uitnodigen voor het ontwikkelen van **landelijke zichtbare interventies** rondom de thema's **onderwijs** en **democratie**.

9.3. Pilots plekberaden

In 2024 staan we voorgesorteerd om een serie pilots voor plekberaden te lanceren.

Pilot plekberaden in de bibliotheek

De Turn Club werkt aan een pilot voor een vijftal plekberaden in bibliotheken in de regio Utrecht. Dit gebeurt met een innovatiebudget van BisC

(provinciale ondersteuningsinstellingen / POI) in Utrecht. De pilot is bedoeld om een stap te zetten richting een formule voor plekberaden, specifiek gericht op de omgeving van de bibliotheek. De plekberaden in de bibliotheek zijn creatieve en inspirerende maaksessies van enkele uren tot meerdere dagen, gericht op doelgroepen die doorgaans niet betrokken zijn bij dergelijke sessies. Bij de plekberaden worden makers op verschillende manieren betrokken: om werkvormen en oefeningen te ontwikkelen, om deelnemers te engageren en diversiteit te vergroten. In 2024 hopen we vergelijkbare pilots te starten in de regio's Friesland in opdracht van de POI Fers.

Pilot plekberaden iov IABR

De 11e Internationale Architectuuriënnale Rotterdam **Nature of Hope** verkent de voorwaarden voor een hoopvolle architectuurpraktijk. Ze maakt ruimte voor een verbrede en vernieuwde *brief for architecture* gebaseerd op regeneratieve in plaats van extractieve werkwijzen.

Het MvdT is uitgenodigd vorm te geven aan een **Assembly Towards Bioregional Building** op 19 juli 2024 in het Nieuwe Instituut in Rotterdam vanuit de vraag hoe bioregionaal bouwen vanuit lokaal menselijke en niet-menselijke ecosystemen verankerd kan worden in bouwpraktijken. Deze workshop leidt vervolgens tot een serie plekberaden in de vijf regio's Leeuwarden, Zeeland, Leiden, Maastricht en Amsterdam.

9.4. Themaberaden

In 2024 organiseert het MvdT twee **themaberaden**, een vanuit de nieuw opgerichte zelfsturende **onderwijscirkel** en een vanuit de **democratiecirkel**. Beiden cirkels bestaan uit circa 15 - 20 experts en innovators. Op 31 januari 2024, tijdens de live ministerraad in het **Huis van Burgerschap** in de bibliotheek Utrecht, kwamen beide cirkels voor het eerst bij elkaar. Doel is om gezamenlijk toe te werken naar twee publieke themaberaden in 2024 die aanzetten tot een bredere discussie over de vraag hoe het kathedraaldenken toegepast kan worden op beide thema's.

10. Communicatie & campagne

Vanuit de vraag hoe het Ministerie van de Toekomst haar zichtbaarheid en campagne kan versterken zijn we in gesprek met ontwerp bureau **What Design Can Do / The Design Politie**. In een aantal workshops hebben we met het team en de partners de positionering, het ambitieniveau en de doelgroepen van het MvdT scherp in kaart gebracht. De volgende stap is creatie, implementatie en organisatie.

We maken onderscheid tussen de volgende drie hoofddoelgroepen:

1) Mensen die al op de hoogte, betrokken en (deels) actief zijn (young professionals, begrijpers / makers / doeners, tijdreizigers, kathedraaldenkers)

- Boodschap: Je bent niet alleen / Word zelf actief / Zin in de toekomst / Hoe gaan we samen groeien, verbeelden, maken, agenderen, onderzoeken?

- Kanalen: Nieuwsbrief / Website / Socials/ Whatsapp / Signal/ Publicaties

2) Mensen die veranderingen mogelijk kunnen maken (politici, beleidsmakers, ambtenaren, raadslieden provincie, regio, gemeente, NGO's, bestuurders maatschappelijke middenveld, mensen met invloed op het politieke domein)

- Boodschap: Geef de bottom upbeweging een plek / erken de softspace als bron / Breng de toekomst aan tafel/ Draag het uit / Help ons de beweging te laten groeien

- Kanalen: Media en pr / Lobby / Publicaties & website / Manifestaties & acties / Initiatieven / Directe benadering

3) Mensen die nog niet op de hoogte zijn of zij die nog geen stem hebben (maatschappelijk betrokken burgers, jongeren, bezorgde bewoners)

- Boodschap: Kom in actie / Maak je eigen toekomst / Doe mee en geef stem aan de toekomst

- Kanalen: Massamedia (rtv) / Manifestaties en acties / Social media / Pr en Media / Mond op mond

Middelen - Belangrijk onderdeel wordt het online open source platform dat het netwerk actief moet gaan faciliteren en verbinden. Via dit platform kunnen activiteiten worden geagendeerd zoals trainingen, plekberaden of ministerraden, kunnen toolboxes worden gedownload, zijn inspiratiebronnen te vinden en kan hulp worden gezocht. Ook wordt het landelijke netwerk van ministers, partners en stakeholders hier inzichtelijk gemaakt, zodat ministers weten wat er in hun regio gebeurt en waar ze elkaar kunnen vinden.

In 2024 wordt geïnvesteerd in het ontwikkelen van dit platform en andere middelen, samen met What Design Can Do / The Design Politie. Daarna zal met name worden ingezet op onderhoud en activatie. Momenteel wordt gecommuniceerd via een eigen nieuwsbrief en die van de verschillende partners (zoals de Tegentijdse nieuwsbrief van de Turn Club). Er is een levendige inspiratie-appgroep (320 leden) en veel reuring op social media, met name rondom de LinkedIn pagina. Vanaf 2024 komen daar ook andere middelen bij zoals, naast het digitale platform zoals kleine publicaties met testimonials van Ministers van de Toekomst en campagnes op social media.

Doelgroep	Plekberaad	Themaberaad	Interventies
	17 miljoen Nederlanders	thema experts	Bestuurlijk Nederland
2020			MvdT idee op Sprintij podium
2021			Kinderschoentjes Springtij
2022	10 op diverse plekken in Nederland	2: NATUUR in Leeuwarden WATER in Leiden	Kinderschoentjes Ministeries / 2e Kamer
2023	10: Waarvan 5 met bibliotheken	2: DEMOCRATIE & ONDERWIJS	Kinderschoentjes tijdens diverse bijeenkomsten, diverse lezingen
2024	Focus op 2 regio's Variant A:25 variant B:12 variant C: 2	2 thema beraden per jaar	Koppeling IABR, DDW, ...
2025	Focus op 4 regio's Variant A: 50 variant B: 24 variant C: 4	2 thema beraden per jaar	4 Regionale koppelingen b.v. IABR, DDW, ARCADIA 2 grote en 10 kleine interventies
2026	Focus op 6 regio's Variant A:75 variant B: 36 variant C: 6	2 thema beraden per jaar	4 Regionale koppelingen b.v. IABR, DDW, ARCADIA 2 grote en 10 kleine interventies
2027	Focus op 8 regio's Variant A:100 variant B:48 variant C: 8	2 thema beraden per jaar	4 Regionale koppelingen b.v. IABR, DDW, ARCADIA 2 grote en 10 kleine interventies
2028	Focus op 9 regio's Variant A:125 variant B:60 variant C: 10	2 thema beraden per jaar	4 Regionale koppelingen b.v. IABR, DDW, ARCADIA 2 grote en 10 kleine interventies
2100			

	Plekberaad	Themaberaad	Interventies
	Gericht op brede welvaart voor toekomstige generaties van een plek (dorp, wijk, regio, ...)	Verdieping op inhoudelijke toekomst van brede welvaartthema's en gekoppelde transities	Vormen van denkbeelden die het handelen en denken over lange termijn in de samenleving stimuleren
Verbeelders de creatieven Verbeeldingskracht op plek, themaberaad of interventies te inspireren			
Begrijpers de kenniswerkers Kennissen over inhoudelijke brede welvaart thema's en methodes			
Doeners de realiseerders De doeners kunnen de MvdT activiteiten uitvoeren			
	<p> BUREAU BURGER BERAAD LAB TOEKOMSTIGE GENERATIES ARCADIA European City of Science Leiden2022 TURN </p> <p>Initiatiefnemers o.a.</p>		